

Harry Reisper e
/muutmiseni Reisberg/

stud. j...

*Diplomi toimii arvatusti
Tartu, 28.5.39. A. A. Kleiman*

E. V.

TARTU OLIM...L.

ÜIGUSTEADUSKON...

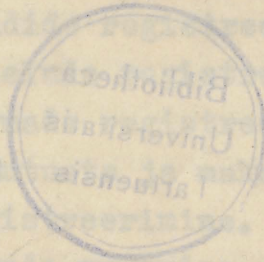
26. mail 1939

N° 505

TARTU

PEREKONNASEISU

ARVESTUS.

A. A.
7709.

Liitunud lühendid:

- PSS Perekonnaseisu Seadus RT 1925 191/192, I, 110.
- PSS juhtn. Siseministri juhtsõbrid Perekonnaseisu- Seaduse kohta RT 1926 - 48.

Matr. nr. 14968.

2 vi 89 leip. arjastest. erum loude

2953

Sissejuhatus.

K A V A.

Sissejuhatus.

1. Perekonnaseisuarvestuse mõiste ja iseloom.
Perekonnaseisuarvestus kehtiva korra järele.
2. Kehtiva Perekonnaseisuseaduse saabumislugu.
3. Perekonnaseisuametnikud ja perekonnaseisuraamatud.
4. Perekonnakirjade korrastamine.
5. Perekonnaseisumuudete registreerimine:
 - a) sündide registreerimine.
 - b) abielude registreerimine.
 - c) surmade registreerimine.
 - d) lahutuste ja maksvusetuks tunnistamise registreerimine.
 - e) nimede muutmise registreerimine.
6. Perekonnakirjade pidamine ja perekonnaregister-. Aktideregister.
7. Perekonnaregistri tähtsus ja riikidevaheline perekonnaseisudokumentide vahetus.

Tarvitatud lühendid:

- PSS Perekonnaseisu Seadus RT 1925 191/192, I, 110.
PSS juhtn. Siseministri juhtnöörid Perekonnaseisu-
Seaduse kohta RT 1926 - 48.

Sissejuhatus.

Perekonnaseisuarvestuse

mõiste ja iseloom.

Perekonnaseis on kogum õigussuhteid mis inimest tema ümbrusega või osaga sellest seob. Mõiste sisu ja ulatus on sõltuvad teatavast õiguskorrast ega kujuta endast midagi absoluutselt kindlat ning muu tumatut.

Nii mõistab Saksa 1875. aasta perekonnaseisuseadus perekonnaseisu all indiviidi suhtumist perekonda ja abiellu, tema seisukohta perekondlikus kooselus.

Perekonnaseisumuuted, so. perekonnaseisuõiguslikult tähtsad ja arvestamisele kuuluvad sündmused on seejärgi sünd, abiellumine ja surm, siis vallaslapse seadustamine, lapsendamine, abielu lahutus ja maksvusetuks tunnistamine.

Perekonnaseisuarvestuse käsitlusobjektiks on isiku perekonnaseis kui vastava perekonna külge kuuluvusest järgnev õiguslik seisund ja ülesandeks selle õigusliku seisundi tekkimise ja muutumise vaatlus ning registreerimine.

Järgnevas tuleb meil määrata toimuva vaatluse õiguslik asend riigil ja kogukonnal täita olevate ülesannete reas.

Meie teame, et moodne korporatiivne ühik, eeskätt riik ja kogukond, peab enese säilitamiseks täitma teatavaid paratamatuid ülesandeid. Neid üles-

andeid teostab ta oma õiguskorra alusel toimingute varal, mis on lõpmata mitmekesised ja loendamatult arvukad. Teadus liigitab kõik need toimingud kahte põhilisse funktsiooni: normi/vabaks ning normatiivseks.

Normivaba teotsemist nimetatakse korporatiivse ühiku materjaalseks või faktiliseks tegevuseks. Teotsetes faktiliselt riik hoolitseb peamiselt rahva hüvangu eest tema eluavaldusi sisustades, süvendades ja intensiivistades.

Sellest normivabast funktsioonist erineb aga sootuks korporatiivse ühiku normatiivne funktsioon, millesse kuuluvaid ülesandeid teostatakse nn. normatiivtoimingutega, mis toovad teatavaid muutusi kehtivasse õiguslikku olustikku. Normatiiv-funktsiooni aladel korporatiivne ühik teotseb alati normivalt.

Normivalt teotseb riik, kui ta oma vastavate toimingutega korraldab inimindiivide asendit ühiskonnas ja arendab üksikute vahekordi avaliku võimuga. - normivat laadi on toimingud, millega võimaldatakse kodaniku perekonnaseisus teha muudatusi, samasugune on toiming millega omistatakse, muudetakse või parandatakse kodaniku nimi.

Edasi vaadeldes näeme, et kõik normatiivtoimingud liigitatakse omakorda kahte suurde põhiliselt erinevasse rühma.

Ühe neist moodustavad nn. üldaktid ja teise

nn. üksikaktid. Üldakt on selline normatiivtoiming, millega käsitletakse üldjuhtusid. Üldjuhud on aga niisugused ühistunnustega juhtumid, mis õiguslikus tõelisuses esinevad korduvalt ja loendamatul arvul. Loogiliselt üldjuhu mõiste on ühistunnustega varustatud loendamatute üksiktunnuste kokkuvõtlik kontseptsioon.

Üksikakt on aga selline normatiivtoiming, millega käsitletakse üksikjuhtusid. Üksikjuhud vastandina üldjuhtudele on niisugused juhtumid, mis esinevad vaid kord teatavas ajas ja teatavas ruumis. Need on juhtumid, mis ialgi enam ei kordu sellisel kujul ega sellises alustikus, nagu nad esinesid just lahenduse momendil.

Üldjuhud, kui õiguslikus tõelisuses üldiste tunnuste varal märgitavad arvutatud nähtused on põhimõtteliselt registreeritamatud. Vastupidiselt nendele üksikjuhud, kui ajas ja ruumis ühekordselt esinevad ainulaadsed nähtused, on põhimõtteliselt registreeritavad.

Üldakt puutub alati põhimõtteliselt paljudesse isikutesse, üksikakt aga tavaliselt, kuigi mitte alati, üksikutesse nimeliselt mainitavasse isikuisse. Olulist vahet tuleb otsida ja leida sellest, kas juhtumid, mis leiavad ühes või teises aktiivis käsitlemist, on loendatavad, registreeritavad ja selles mõttes sisult konkreetseid ja individuaalseid ning enamasti ka personaalseid, või loendamatud, registreeritamatud, ja selles mõttes sisult abs

abstraktsed ja generaalsed ning alati impersonaalsed.

Perekonnaseisuõiguslikult tähtsad juhtumid, perekonnaseisumuuted, mis leiavad perekonnaseisuaktides käsitlemist on registreeritavad ja täielikult personaalsed - järjekult on ka perekonnaseisuaktid normatiivtoimingud, millega käsitletakse üksikjuhte, s.o. üksikaktid.

Seda õiguskorra põhifunktsiooni, mida teostatakse üldaktidega, nimetatakse legislatiiv- ehk seadusandlusfunktsiooniks ehk lihtsalt seadusandluseks.

Seda õiguskorra funktsiooni, mida teostatakse üksikaktidega, nimetatakse eksekutiivfunktsiooniks.

Viimane omakorda liigitub kahte alafunktsiooni, milleks on administratiiv- ehk haldusfunktsioon ehk lihtsalt haldus- ning koordineeritult selle kõrval jurisdiktsiooniline ehk kohtufunktsioon ehk lihtsalt õigismõistlemine.

Perekonnaseisumuudete registreerimine toimub üksikaktidega, ta on õiguskorra eksekutiivfunktsioon ja nimelt administratiiv- ehk haldusfunktsioon, perekonnaseisuaktid aga on administratiivaktid.

Kuna administratiivakt on eksekutiivakt, siis on administratiivakti mõistes tähtsamaks sisu- osiseks eksekutiivsus. Ent, nagu juba eelpool nimetati sisaldab administratiivakt materjaalses mõttes

vaid neid norme, millega luuakse nimeliselt mainitavate isikute vahel konkreetseid õigussuhteid.

Teiseks tähtsamaks konstitatiivseks sisuosiseks administratiivakti mõistes on ta differentia specifica.

Mitte üksnes eksekutiivsus ei ole administratiivaktile oluline, vaid samal määral ka tema spetsiifiline primaarsus. Administratiivakt materiaalses mõttes esineb mõisteliselt vaid sellise eksekutiivaktina, mis teatavatel konkreetsetel asjaoludel ja tingimustel rakendab mõnd õigusnormi nii öelda esmakordselt.

Administratiivakti lähim genus- eksekutiivakt kuulub publitsistlikkude aktide hulka ja viimastele on omane pretseptiivsus. Sellekohaselt loendame kokkuvõttes administratiivakti mõiste sisuosisena normatiivsust, pretseptiivsust ja primaarset eksekutiivsust.

Formaalses mõttes on administratiivakt administratsiooni akt, siin on tähtis subjektiivne seos akti toimetava isikuga. Objektiivsete sisuliste tunnuste asemele siin astuvad subjektiivformaalsed sisuosised.

Sihi momendi alusel liigitatakse administratiivakte diskretsioonilisteks ja diskretsioonivabadeks. Siin on aluseks võetud vastavate administratiivaktide ülesanne ja ühtlasi ka selle ülesande täitmisviis.

Diskretsioonlisteks ehk suvalisteks administratiivaktideks nimetatakse niisuguseid administratiivkorraldusi, mille otsene siht või sihi teostamise vahend määritletakse administratsiooni enese vaba tahte põhjal. Diskretsiooni vabadeks ehk suvatteks administratiivaktideks nimetatakse aga selliseid administratiivkorraldusi, mille konkreetne siht või selle teostamisvahend on kehtivas õiguses juba kindlapiirilisel määritledud.

Perekonnaseisuaktide koostamisel on perekonnaseisuametniku suva täiesti välja lülitatud, aktide siht ja nende teostamise vahend on kehtivas õiguses juba täpselt määratud.

Kui diskretsioonilisi akte nimetatakse vabadeks, siis perekonnaseisuaktid kui diskretsiooni vabad on n.n. seotud administratiiv aktid.

Suvalisi ja suvatuid akte tavatsetakse nimetada ka veel kontrollivabadeks ja kontrollitavateks administratiivaktideks.

Väidetakse nimelt, et kui organist endast oleneb, milliseid ülesandeid ja kuidas ta neid teostab, siis ei oleks sellisel korral administratsiooni tegevuse selle osa üle mingisugune õiguslik kontroll võimalik. Kus aga akti siht on seadustes kindlapiirdelisel määritledud, kus akti sihi taotlusvahendid on kehtivas õiguses täpselt fikseeritud, kus orgenite tahte suund ja sisu on positiivõiguslikult küllaldasel määral juba piiritledud, -

ainult seal arvatakse olevat võimalik administraatiivorganite tegevust õiguslikult kontrollida.

Mõned administratiivaktid nimetavad suvalisi akte valitsemisaktideks ja suvatuid-administratiivaktideks kitsamas mõttes.

Valitsemisaktid teostavad oma õigust ja oma tahet, administratiivaktid teostavad võõrast tahet ja rakendavat võõrast õigust.

Liigitades administratiivakte sihi momendi alusel peame vahet tegema ka tehingaktide ja toimingaktide vahel.

Tehingaktide on õiguslikke suhteid loovaiks administratiivaktideks. Toimingaktide all mõistetakse aga administratsiooni selliseid akte, mis ei tekita mingisuguseid õigussuhteid, käsitlevad aga siiski teataval teistel asjaoludel tekkivaid õigussuhteid.

Administratsiooni toimingaktid ei evi sihti luua konkreetseid õigussuhteid. Neid liigitatakse kolme järsult erinevasse rühma.

Ühe moodustavad administratiivteatised, teise administratiivvormistised ja kolmanda registreeringud.

Perekonnaseisuarvestuses tuleb kokkupuuteid just kahe viimase toimingakti rühmaga ja nimelt administratiiv-vormististe ja registreeringutega.

Administratiiv-vormististeks nimetatakse dokumendi vormis toimetatavaid administratsiooni

tõestusakte.

Tehakse vahet erivormististe ja toimik-vormististe vahel. Erivormistised on sellised administratiivaktid, mida toimetatakse iseseisvate ürikutena. Toimikvormistised on dokumendid mõnest administratiivtoimikust.

Vahe erivormistise suhtes avaldub selles, et toimik-vormistis ei esine ilalgi üksiku iseseisva ürikuna, vaid mõne suurema üriku ühe osana, vaid ühes ja samas asjas toimetatud paljude dokumentide sirviku ühe leheküljena või teatavas dokumentide kogus erilise märkmena. Toimik-vormistisena esinevad nii teatava iseloomuga märkmed perekonnaregistrist, näiteks: perekonnaseisutunnistis.

Registreeringute all mõistetakse olundite, sündmuste ja juriidiliste olustikkude teatavaks võtu akte, Registreeringuid tuleb kvalifitseerida kahel kujul. Kui teatava sündmuse registreeringuga käib kaasas administratsiooni kohustis mingisuguseks toiminguks, on registreering administratiivakt tavalises mõttes. Vastasel korral tuleb teha tunnistada lihtsaks normivabaks administratiivtoiminguks.

Vormi järele on perekonnaseisuaktid vormilised administratiivaktid. Et administratsioon oma teotsengute mitmekesisuses ei kaotaks silmist teatavate administratiivaktide õiguspoliitilist erikaalu, et ta hoolikamalt hindaks nii üksiku indiviidi kui ka kollektiivi vaatekohast tähtsaid toiminguid, määrab kehtiv õigus selliste

administratiivaktide toimetamiseks komplitseerituna erikorra.

Tähtsamaks vahendiks, mis sunnib administratiivametnikke üksikasjalisemalt kaalutlema anõtavad korraldist, on administratiivaktide formaalsus. Nende sisu on fikseeritud nähtavate vähiste tunnuste abil, mis annab asjale kindlust, usutavust ja püsivust.

Vormilisteks administratiivaktideks nimetatakse selliseid, mille jaoks kehtivas õiguses on määratud täppis väliskuju.

Vormivabad aga on need administratiivaktid, mille jaoks ei ole nõutud mingit välist vormi. Tuleb teha vahet kahesuguste vorminormistikkude vahel. Üks normistik määrab ehtsat vormi, ja teine ebaehtsat. Ehtne vorm on niisugune, mille puudumise tõttu akt muutub olematuks.

Sünni-, abielu-, surma-aktide vormid on avaldatud kõik Riigi Teatajas ja sellest vormist tuleb kinnipidada. Ehtne vorm on seega administratiivakti konstantiivne osa. Akti ei ole enne sellist vormi olemaski.

Ebaehtne vorm on niisugune, mille olemasolu on akti kehtejärele indifferentne. Ta võib olla, kuid ta ei tarvitse olla. Ebaehtad vormijooned evivad vaid deklaratusset tähtsust.

Teiseks administratiivakte liigitatakse kirjalikeks ja formulaaraktideks, vastavalt sellele,

kas akti vormilisus seisneb ainult selles, et ta sisu peab olema vaid noteeritud, või selles, et ta peab olema ka surutud teatavasse kindlailmelisse välisvormi.

Sellekohaselt on abielu-, sünni- ja surmaaktid formulaaraktid, kuna nad peavad ilmtingimata kandma kindla vormi ilmet. Ei ole eelinimetatud aktid toimetatud osaliseltki vastavuses formularile, ei ole neil mingit kehet.

Formulaarakti sisust on ta vormis võimatu lahutada, siis ei ole ka sisu ega ole ka seepärast ka akti ennast.

Tehakse veel vahet sirviaktide ja protokolllaaraktide vahel. Sirviakt on teatavate ühesisuliste aktide kogumisse märgitav akt, nii on abielu-, sünni- ja surmaaktid sirviaktid.

Protokollaarakt aga on akt, mis noteeritakse teatava sündmustiku ahela kirjeldusena kas raamatusse või üksikdokumendile.

Nii on protokollaarakt perekonnaseisuametniku protokoll, mille ta koostab PSS § 6 ettenähtud juhul ja tema poolt protokolliraamatusse kantavad protokollid /vaata kehtiva/osa./.

Tuleb pidada vaid silmas seda, et protokollaarseks võib kugeda akti ainult sel juhul, kui selle vormi on temale kehtiva õigusega omistatud. Vastasel korral protokoll oleks vaid mingi suulise

või kirjaliku administratiivakti deklaratiivseks tunnistiseks.

Oma juriidiliselt struktuurilt võib jagada kõiki administratiivakte veel kahte suurde gruppi 1) konstitutiivsed ja 2) deklaratiivsed.

Esimesed loovad uusi õigusi, kuna teised nendivad vaid olemasolevat.

Vastsündinule perekonnanime registreerimise toimingul ei ole normatiivset tähtsust. Vastav toiming on vaid deklaratiivset laadi, väljaarvatud ainult leidlapse nime aktidesse märkimine. Viimane toiming on järelilikult konstitutiivse iseloomuga.

Leidlapse perekonnanimi tekib alles selle nime-osise registrisse kandmise läbi, kuna abielu- ja vallaslapse perekonnanimi on ipso iure enne sünni registreerimist olemas. Nime eesnime osa tekib registreerimise teel.

Eesnimi omistatakse vastsündinule tema märkimisel sündide registreerimise akti ning astub jõusse selle akti allakirjutamise momendil. Eesnime registreerimise toimingul on alati konstitutiivne iseloom.

Legaalne perekonnanime muutmine ehk muutmise"seaduslikus korras" on nime muutmise seadustamise, adopteerimise, abiellumise või abielu maksvusetuks ja lahutatuks tunnistamise teel.

Seadustatav isik saab endale seadustava isiku

perekonnanime. Vallaslapse seadustab tema vanemate abiellumise fakt, mida tuleb pidada siin konstitutiivseks aktiks. Et seadustatud isikule tekib perekonnanimi ipso iure, siis on tema nime perekonnakirjadesse märkimisel üksnes deklaratiivne tähtsus.

Adopteerimine aga toimub erilise protsessuaalse akti kaudu. Sellel aktil on juba konstitutiivne iseloom. Kuid adopteeritud isiku uue nime märkimine on sel juhulgi täiendavalt tarvilik.

Abielluv naine muudab oma perekonnanime mehe perekonnanime vastu. Abieluakt on puhtal kujul konstitutiivne muutes abiellujate perekonnaseisu, kuid abielluva naise perekonnanime perekonnaregistrisse kandmisel on vaid deklaratiivne iseloom.

Lahutuse järgi võib ta oma endise perekonnanime tagasi saada. Ex lege ta saabki selle tagasi, kui ta tunnistatakse lahutamiseга süüdlaseks pooleks ja mees seda põhjendatult nõuab.

Maksvusetuks tunnistatud abielu puhul naise senine perekonnanimi tühistub ja asendub endisega, s.o. nimega, mis tal oli enne maksvusetu abiellu astumist.

Kõik need perekonnaseisu ning nime muudatused toimuvad sellekohaste protsessuaalsete aktide alusel, millistel on konstitutiivne iseloom. Need muudatused olgu aga registreeritud vastavatesse

Perekonnaseisusarvustus.

perekonnaseisuaktidesse. Viimasel toimingul ei ole normatiivset tähtsust.¹

Kuni 1. juulini 1926. kehtis seal kehtis ex-Vene perekonnaseisumundete registreerimine kord nagu ta oli seal välja kujunenud kuni enamlike riigipöördeni 1917. aasta oktoobris.

Teatavasti oli see ala korraldatud ex-Vene Seisuste Seadusega ja Kirikuseadusega, mis nägid ette kirikliku registreerimiskorra, lisaks sellele veel seisuslikud nimekirjad ja matriklid.¹

Seisuste ja seisuslike asutuste kaotamisega 1920. aastal² tuli pidada lõppenud perekonnaseisukirjade pidamine seisuste järgi, ehilus kiriklik perekonnaseisumundete registreerimine ja 1906. aasta 14. oktoobri ning 1917. aasta 14. juuli seaduste järgi linna- ja vallavalitsuste juures ka kodanlik nende vähaste isikute jaoks, kellel oma vabariikliku ülemusest ei olnud ja nende tarvis, kes igast autonoomisusest väljaspool seisid. Selline kodanlik perekonnaseisumundete registreerimine on olavalt andmeid tegelikult toimunud vaid Tallinnas, Tartus ja Viljandis

1. Prof. Dr. A.T. Kliimann.

- Administratiivakti teooria, Tartu 1932.-

- Id., Nimeõigus, Tallinn 1931, lk. 6. jj.

Vsk XI kuide 1. jagu 1920.a.

2. 1920.a. - 129/130.

3. I. Loo, Perekonnaseisuseaduse ja abiseaduse eelnõud. - Õigus 1932 nr.2.

1.
2.
Perekonnaseisuarvestus.

kehtiva korra järele.

Kehtiva perekonnaseisuseaduse saabumislugu.

Kuni 1. juulini 1926. kehtis meil Eestis ex-Vene perekonnaseisumuudete registreerimise kord nagu ta oli seal välja kujunenud kuni enamlise riigipöördeni 1917. aasta oktoobris.

Teatavasti oli see ala korraldatud ex-Vene Seisuste Seadusega ja Kirikuseadusega, mis nägid ette kirikliku registreerimiskorra, lisaks sellele veel seisuslikud nimekirjad ja matriklid.¹

Seisuste ja seisuslike asutuste kaotamisega 1920. aastal² tuli pidada lõppenuks perekonnaseisukirjade pidamine seisuste järgi, säilus kiriklik perekonnaseisumuudete registreerimine ja 1906. aasta 14. oktoobri ning 1917. aasta 14. juuli seaduste järgi linna- ja vallavalitsuste juures ka kodanlik nende vähestest lahusulistest jaoks, kellel oma vaimulikku ülemust ei olnud ja nende tarvis, kes igast usutunnistusest väljaspool seisis. Selline kodanlik perekonnaseisumuudete registreerimine on olevail andmeil teelikult toimunud vaid Tallinna, Tartu ja Viljandi linnavalitsuste juures.³

-
1. VSK IX köide 2. jagu 1910.a. ja VSK XI köide 1. jagu 1910.a.
 2. 1920.a. - 129/130.
 3. I. Lõo, Perekonnaseisuseaduse ja abieluseaduse eelnõud. - Õigus 1922 nr.2.

Lähtudes ühtlustusnõudest ning tingitult kiriku ja riigi eraldumisest kiitis meie Asutav Kogu 29. juunil 1920. heaks uue perekonnaseisuseaduse, mis avaldati juba 8. septembril samal aastal Riigi Teatajas⁴. Mainitud seaduse kehtima panemiseks oli vaja maksmapanemise seadust, milline aga ei ilmunud. Selle asemele valmistas Kohtuministeerium uue perekonnaseisuseaduse eelnõu, mille jõustumisega 1. juulil 1926.⁵ tühistus 29. juuni 1920. aasta seadus.⁶ Nii asendati ex-Venest laenatud arvestusviis uue ajakohase korraga.

~~Perekonnaseisuarvestus kehtiva korra järele.~~

Perekonnaseisuametnikud ja perekonnaseisuraamatud.

Perekonnaseisumuudete registreerijaiks on perekonnaseisuametnikud. Nendeks on: valdades vallasekretärid, linnades linnasekretär või linnavalitsuse liige linnavalitsuse määramisel; suuremates linnades võib linnavalitsus perekonnaseisuametnikes määrata eriametnikke.⁷ Siseministri juhtnõotide kohaselt on eriametnikud ette nähtud Tallinnas, Tartus, Pärnus, Narvas, Valgas, Rakveres, Nõmmel ja Viljandis.⁸

Pealeselle on perekonnaseisuametnikeks nende kirikute ja usuühingute vaimulikud, kellel perekonna-

4. RT 1920.a. - 139/140.

5. RT 1925.a. - 191/192, I, 110.

6. PSS § 66.

7. PSS § 7.

8. RT 1932. - 40.

seisuseaduse jõustumiseni, so. 1. juulini 1926. oli kehtivate seaduste põhjal õigus registreerida perekonnaseisumuuteid. Siis võivad olla perekonnaseisumetnikkeks veel teiste kirikute ja usuühingute vaimulikud, kui Vabariigi Valitsus on andnud nendele selleks vastava loa. Nimetatud perekonnaseisumetnikud - vaimulikud registreerib Siseministeerium vastavate usuühingute või nende liitude keskvalitsuste ettepanekul.⁹

Haridusliku tasemene on perekonnaseisumetnikel ettenähtud vähemalt algkooli 6 aastasele kursusele vastav haridus ja riigikeele oskus. Vastavate toimingute sooritamise kohaks peab olema ametruum, mis abielude sõlmimise puhul peab olema selleks eriti pidulikult korraldatud: sinise kaleviga kaetud laud ja istekohad külalistele.¹⁰

Meie perekonnaseisuseaduses on huvitavaks asjaluks see, et pole olemas "perekonnaseisumetit" - asutist, kui niisugust, vaid ainult perekonnaseisumetnik, kellel on vastav ametruum. Saksamaal seevastu näiteks on eraldatud mõisted "perekonnaseisumetnik" ja "perekonnaseisumet".¹¹

Omavalitsuse perekonnaseisumetnike kohta maksab üldine omavalitsuse järelvalve kord, kuna perekonnaseisumetnikud - vaimulikud alluvad järel-

9. PSS - § 7.

10. PSS juhtn. § 5. ja PSS § 8 - § 9.

11. Nii ütleb dr. Ernst Brandis sissejuhatuses uuele Saksa perekonnaseisuseadusele: " Das Standesamt selbst ist eine Staatliche Einrichtung, eine Behörde des Landes, in dem Sie ihren Sitz hat."

valve korras otsekohe Siseministeeriumile. Oma tegevuse eest vastutavad perekonnaseisuametnikud riigiteenijatega ühistel alustel.¹²

Perekonnaseisuametnikud alluvad kohalikule jaoskonnakohtunikule, kes on tehiomane abielu registreerimata jätmise ja välismaal toimetatud tühistuse ja lahutuse asjus. Üldpõhimõtteliselt linna nimetatavad ametnikud ei allu kohtu kontrollile, kuid kui selline teenistuja tegutseb perekonnaseisuametnikuna, siis ta allub, olgugi mitte ringkonnakohtule.¹³

Perekonnaseisumuudete registreerimiseks peavad perekonnaseisuametnikud järgmisi raamatuid:

- a/ aktiraamat sündide registreerimiseks.
- b/ aktiraamat abielude registreerimiseks.
- d/ aktiraamat surmade registreerimiseks.
- e/ protokolliraamat.

Pealeselle peavad omavalitsuse perekonnaseisuametnikud perekonnaregistrit ja perekonnaseisuametnikud -vaimulikud aktideregistrit.¹⁴

Perekonnakirjade korrastamine.

Teatavasti oli peale perekonnaseisuseaduse kehtestumist 1. juulil 1926. saavutatud sellega vaid osaline efekt --- vastavate perekonnaseisumuudete tõhusa registreerimise näol.

Täielikud tulemused pidid aga ilmestuma tulevikus koos üldise perekonnakirjade korrastamisega,

12. PSS § 10.

13. Prof. dr. A.T. Kliimann, Haldusprotsess, Tartus 1937. lk. 173 - 174.

14. PSS § 11.

st. sellise olukorra loomisega, kus igale Eesti Vabariigi kodanikule tema alalise elukoha perekonnaseisuametniku juures on avatud perekonnaregistris erilehekülg. Perekonnaregistril on vundamentaalne tähtsus, sinna tähendatakse kõik isiku perekonnaseisumuutud sünnist surmani kronoloogilises järjekorras.¹⁵

Seadusandjate mõte oli, et perekonnaregister peab osutama baasiks mitmele tähtsale riiklikule kavatsusele ja korraldusele nagu seda on elanikkude register, hääleõiguslike kodanikkude register, tulumaksu maksjate, sõjaväekohuslaste, kooliealiste laste nimekirjad. jne.

Iga Eesti Vabariigi kodaniku kohta peetakse perekonnakirju tema alalise elukoha linna- või vallavalitsuses¹⁶ - see oli esimene nõue, mille püstitas perekonnaseisuseadus. Eelnimetatud nõuet ei saadud aga otsekohe täita. Siseministri juhtnõõride kohaselt on perekonnakirjade pidamine vastavates omavalitsustes sunduslik.

1. 1. juulist 1926. iga vastsündinud Eesti Vabariigi kodaniku kohta, kelle sünd perekonnaseisumametniku või välisriigis meie diplomaatliku esindaja või ametkonsuli juures või välisriigi perekonnaseisu registreerimise asutuses registreeritud, samuti välismaalastest Eesti Vabariigi kodanike kohta, kes tähendatud tähtajast arvates Eesti Vabariigi kodakondsusse vastu võetud.

15. PSS § 2.
16. PSS § 1.

2. 1. detsembrist 1927. ka nende Eesti Vabariigi kodanike kohta, kelle abielu või laste sünd on registreeritud peale seda tähtaega.

3. 1. jaanuarist 1935. kõigi määraliste ja ülemääralist riigi- ja omavalitsuse ametnike ja nende perekonnaliikmete (naine ja alaealised lapsed) kohta.

Kõik Eesti Vabariigi kodanikud, kelle perekonnakirjad on veel korraldamata, on kohustatud korraldama oma perekonnakirju oma alalise elukoha omavalitsuses hiljemalt 1. jaanuariks 1940.¹⁷

Alalise elukoha muutmise puhul viiakse üle kodaniku sellekohasel soovil perekonnakirjad kodaniku uue alalise elukoha linna- või vallavalitsusse.¹⁸ Eesti Vabariigi kodanikuks vastuvõetud välismaalased valivad endale alalise elukoha; vastuvõetu senisesse perekonnaseisu puutuvad dokumendid saadab vastuvõtja asutus vastavale linna- või vallavalitsusele perekonnaregistris erilehekülje avamiseks.¹⁹

Tõusetub küsimus, mida mõista alalise elukoha all. Riigikohtu seletuste põhjal 22. veebruarist ja 30. aprillist 1921. mõeldakse alalise elukoha all kohta, kus isik alaliselt elab oma teenistuse, töö või ettevõtte töttu või kus asub ta liikumata varandus või kodune sisseseade.²⁰

17. PSS juhtn. § 60.

18. PSS § 1.

19. PSS § 1.

20. PSS juhtn. § 26 ja

RT 1931.a. - 27.

Kuna perekonnakirju peetakse ainult Eesti Vabariigi kodanike kohta, siis teatab asjaomane riigiasutus igast kodakondsusest lahkunust vastavale linna- või vallavalitsusele perekonnakirjade sulgemiseks.²¹

Perekonnaseisumuudete registreerimine.

Kodanikud registreerivad oma perekonnaseisumuuteid kohaliku omavalitsuse perekonnaseisumetniku või ametnik - vaimuliku juures oma alalise elukoha või ajutise viibimiskoha järele.²² Eesti Vabariigi kodanikud välismaal võivad oma perekonnaseisumuuteid registreerida, kas meie kohaliku diplomaatliku esindaja või ametkonsuli juures, kes toimib sel alal ühistel alustel perekonnaseisumetnikuga, - või kohalikes perekonnaseisu registreerimise asutustes kohal maksva korra järele.

Viimasel juhtumil on Eesti kodanikud kohustatud esitama sellekohase dokumendi ühes eestikeelse tõlkega meie kohalikule diplomaatlikule esindajale või ametkonsulile tõestamiseks ja edasisaatmiseks Eesti Vabariigi vastavale linna- või vallavalitsusele, kus selle kodaniku perekonnakirju peetakse. Kui aga selle kodaniku perekonnakirju Eesti omavalitsustes ei peeta, saadetakse tõestatud resp. legaliseeritud dokument Tallinna Linnavalitsusele perekonnaregistrisse kandmiseks. Oma allkirjaga tunnistab meie

21. PSS § 1.
22. PSS § 3.

diplomaatlik esindaja või asultkonsul, et käesolevas dokumendis tähendatud toimeetus on sooritatud kohal kehtivate seaduste järgi.²³

Eestis elutsevad välismaalased võivad registreerida oma perekonnaseisumuuteid Eesti perekonnaseisuametnike juures oma elukoha järgi, kusjuures nendele antakse välja ärakiri registreerimise aktist.²⁴ Iga sünni abiellumise ja surma kohta kirjutatakse vastavasse aktiraamatusse sellekohane akt, tähendades akti järjekorra numbrit ja tegemise aega; akt kirjutatakse ühe käekirjaga algusest lõpuni, ilma tühjade kohtadeta ridadel, kusjuures parandused õiendatakse enne vastavaid allkirju.²⁵ Aktiraamatus alguses on tähestik, kuhu märgitakse iga isiku perekonnanimi ning nimi, kelle kohta akt on koostatud ja raamatu lehekülg, kus akt seisab.²⁶

Aktiraamatud peetakse kahes eksemplaris.²⁷ Nende esimesed eksemplariid peetakse köidetud raamatutena, mis lehtede kaupa nummerdatud, nõõritud ning kinnitatud Siseministeeriumi poolt, teised eksemplariid - lahtiste lehtedena esimeste eksemplariide lehekülgedele numbritele vastavate lehekülgedele numbritega.²⁸

Aktiraamatute teised eksemplariid saadetakse hoiule Siseministeeriumi iga aasta lõpul seitsme järgneva päeva jooksul.²⁹

23.	PSS	\$ 4.
24.	PSS	\$ 5.
25.	PSS	\$ 14.
26.	PSS	\$ 15.
27.	PSS	\$ 11.
28.	PSS	\$ 12.
29.	PSS	\$ 13.

Vastavate raamatute vormid määrab Vabariigi Valitsus Siseministri ettepanekul³⁰ ning nende muretsemisega seotud kulud kannab riigikassa Siseministeeriumi eelarve järgi.³¹ Kõik perekonnaseisumuuted registreeritakse maksuta.³²

Sündide registreerimine.

Vastsündinu registreerimiseks ilmuvad lapse vanemad või üks nendest ühe kuu jooksul arvates lapse sünnist oma alalise elukoha või ajutise viibimiskoha perekonnaseisuatmetniku juure registreerimisele. Kui perekonnaseisuatmetnik seda nõuab, peab üks tunnistaja tõendama nende teadaannet.³³ On lapse isal kui ka emal võimatu isiklikult registreerimisele ilmuda, olgu surma, raske haiguse või mõne muu mõjuva põhjuse tõttu, teatab lapse sünnist perekonnaseisuatmetnikule mõni vanemate lähem sugulane või naaber, korteri või majaperemees. Antud teadete tõelisuse eest vastutavad oma allkirjaga teadaandjad ning tunnistajad.³⁴ Teadaandjad võivad olla ka alaealised, kui nendel täieline arusaamine on oma teo iseloomust ja tähendusest.³⁵ Kui sünniteadaande esitajaks pole lapse vanemad, siis on perekonnaseisuatmetnik kohustatud kaaluma, kas on lapse vanemate mitte ilmuniseks küllalt mõjuvad põhjused.³⁶ Samuti tuleb pidada silmas, et üht ja

30.	PSS	§ 18.	Ala-aegne; alaline
31.	PSS	§ 19.	
32.	PSS	§ 20.	Administratiivseks
33.	PSS	§ 29.	perekonnaseisuatmetnik
34.	PSS	§ 30.	
35.	PSS	juhtn. § 9 ja RT 1930 - 4.	
36.	PSS	juhtn. § 25.	

sama perekonnaseisumuudet kodanike seaduse tundmatuse tõttu kahes kohas ei registreeritaks. Kuna üht ja sama perekonnaseisumuute teistkordse registreerimise aktil - seaduslikku maksvust pole, siis tuleb perekonnaseisumuudet enne akti kokkuseadmist asjaosalistelt küsida, kas käesolev perekonnaseisumuude juba registreeritud ei ole ning jaataval korral teistkordse akti kokkuseadmist loobuda.³⁷ Isikud, kes seadusega kohustatud teatama sünnist perekonnaseisumuudetnikule, kuid ei ole seda kohustust täitnud ühe kuulise tähtaja jooksul, võetakse vastutusele KPS § 396 põhjal.³⁸ Nimetatud kriminaalseaduse paragrahv lausub: Isikut, kes seadusega kohustatud teatama sünnist või surmast perekonnaseisumuudetnikule ja kes on süüdlane selle kohustuse täitmata jätmises, karistatakse rahatrahviga mitte üle 50 krooni.

Teadaande põhjal seab perekonnaseisumuudetnik kokku akti, milles tähendatakse vastsündinu kohta tema sünniaasta, kuu ja -päev; kaksikute, kolmikute jne. kohta ka kellaaeg; ligidalt määratud sünnikoht (linn, uulits, maja ---- või vald, küla, talu jne); sugu, mahatõmmates vormulari tekstis üleliigse " poeglaps" või "tütarlaps"; lapse perekonnanimi ning vanemate poolt lapsele antud nimi. Lapse vanemate kohta: nende perekonnanimi ning nimed ja ema vallaspõlve perekonnanimi, sünni aasta, - kuu, -päev ja koht, kodakondsus, kui isik välismaalane; alaline

37. Siseministeeriumi administratiivosakonna ringkiri kõigile perekonnaseisumuudetnikule 5. oktoobrist 1926. Nr. 504.

38. PSS juhtn. § 30 ja RT 1937 - 54.

elukoht, kusjuures abielusoleva ema alaline elukoht registreeritakse siis, kui see on lahkuminev isa elukohast; elukutseline tegevus; omavalitsus (linn, vald), kus peetakse nende perekonnaregister, ja ema kohta eraldi, mitmes laps on registreeritav vastsündinu.

Aktis märgitakse veel akti kokkuseadmise aasta, kuu ja päev ja kes sünnijuhtumist teadustama kohustatud isikuist on teadustanud sünnist, teadaandja ja tunnistaja perekonnanimi ja nimi ja alaline elukoht, mis sel korral, kui teadaandjad on lapse vanemad teistkordselt ei kanta akti. Akti ei või kanda vastsündinu kohta nimesid, mis on vastolus hääde kommetega või teiste võivad tekitada avalikku pahameelt või on naeruväärised; samuti ei või akti kanda vastsündinu poeglapsel nime, mis üldiselt tuntud tütarlapse nimena, ja vastsündinu tütarlapsel nime, mis üldiselt tuntud poeglapsel nimena.³⁹ Ka on vastsündinule nime andmisel üldiseks nõudeks - eestlasele eesti nimi! - et ei tekiks alalõpmata juure selliseid nimepärlid, nagu seda on: Afinogeen, Varfolomei, Hrissanf, jne. Seda nõuet pole aga võõrrahvusse kuuluvate laste nimedega nende sünniregistreerimisel, siin ei ole takistusi võõrapäraste nimede panemiseks.⁴⁰

Seaduslikus abielus sündinud laps kannab isa perekonnanime.⁴¹ Vallaslapse registreerimisel kantakse akti ainult ema. Kui isa isiklikult ilmub ja lapse omaks tunnistab, märgitakse see akti.⁴²

39. PSS juhtn. §§ 26, 29.

40. Siseministri ringkiri kõigile perekonnaseisusametnikele 15. jaan. 1935 nr. 1021.

41. PSS juhtn. § 27 ja BES § 150.

42. PSS § 31.

Vallaslapsel ei ole õigust isa perekonnanimele, ta registreeritakse ema või muu vabal valikul võetud perekonnanimega, välja arvatud juhtumid, kui laps enne registreerimist on seadustatud või lapsendatud.⁴³ Vastsündinu õige perekonnanime registreerimiseks peab perekonnaseisumetnik kahtluse puhul vastavate dokumentide põhjal /vanemate perekonnaseisu-, abielu-, sünnitunnistised jne./ kui see ei selgu perekonnaregistrist, kindlaks tegema lapse vanemate perekonnaseisu ning perekonnanimede kirjutusviisi. Kui laps on enne registreerimist surnud kantakse sünniregistrisse üldisel alusel.⁴⁴

Leitud vastsündinust peab teatama ta leidja, maja või korteri peremees, kuhu laps on toodud mitte hiljem kui järgmisel päeval kohalikule politseile. Politsei teeb protokollid, kus tähendatakse lapse leidmise aeg ja koht, lapse sugu, eritunnused, kui need olemas, arvatav vanus, lapse juures leitud asjad ja dokumendid, samuti asutus või isik, kellele laps kasvatada antud. Ühes lapsega antakse sellele asutusele või isikule kõik lapse juures leitud asjad ja dokumendid ning politsei protokollid ära.⁴⁵

Asutus või isik, kellele leidlaps kasvatada antud, on kohustatud teda registreerima üldkorras vanemate asemel õigusega talle perekonna nime anda oma äranägemisel.

-
43. PSS juhtn. § 27 ja RT 1931 - 27.
 44. PSS juhtn. § 28.
 45. PSS § 32.

Lapse kohta seab perekonnaseisuametnik kokku akti politsei protokollil ära kirja põhjal, kui selleks ajaks ei ole saadud täpsemaid teateid. Kui lapse vanemad hiljemini selguvad, tehakse nende poolt antud andmete põhjal üldkorras uus täiendav akt ja registreeritakse lapse perekonnanimi vanemate järgi.⁴⁶ Surnultsündinute kohta koostatakse ainult surma akt, lapsele nime andmata.⁴⁷

Sündide registreerimise akti või selle ära kirja põhjal tehakse vastavad sissekanded perekonnaregistrisse selles omavalitsuses, kus peetakse perekonnakirju lapse vanemate kohta, leidlapse suhtes - kasvatada võtja kohta ja vallaslapse suhtes - ema kohta.⁴⁸ Perekonnaregistris avatakse iga vastsündinu kohta uus lehekülg ja tehakse tarvilikud sissekanded sellel erileheküljel kui ka vanemate või ema leheküljel. Surnultsündinu märgitakse vanemate leheküljele erilehekülge tema jaoks avamata.⁴⁹

Leidlapse vanemate avastumisel registreeritakse täiendava aktiga tehtud muudatused ja parandused perekonnaregistri samal leheküljel. Selgub aga, et laps tuleb registreerida mõnes teises omavalitsuses, saadetakse kõik aktide ära kirjad kuuluvuse järele edasi ja suletakse avatud lehekülg.⁵⁰

51.	46.	PSS	§	33.
52.	47.	PSS	§	34.
53.	48.	PSS	§	35.
54.	49.	PSS	§	36.
	50.	PSS	§	37.

Abielude registreerimine.

Abielluda soovijad ilmuvad perekonnaseisuametniku juure ja teatavad oma isikut tõestades, et nad soovivad abielluda.⁵¹ Abielluda soovijate kohta täidab perekonnaseisuametnik teatelehe, millel tähendatakse: abiellumise soovist teadaandmise aeg, isikute perekonnanimi ja nimi, sündimise aeg ning koht, perekonnaseis, elukutseline tegevus, alaline elukoht. Loetletud andmed tõestatakse vastavate tunnististega, kui perekonnaseisuametnik sooviavaldajaid isiklikult ei tunne, või kui tal kindlad andmed nende kohta puuduvad. Teatelehele kirjutavad alla perekonnaseisuametniku juure ilmunud abiellujad ning perekonnaseisuametnik.⁵²

Abiellumise teadaande perekonnaseisuametnikule võib teha ka kirjalikult, kusjuures abielluda soovijate allkirjad teadaandel tõestatakse notari, jaoskonnakohtuniku, politsei või vallavalitsuse poolt.⁵³ Teatelehel tähendatud andmed abielluda soovijate sündimise aja ning lese või lahutatud perekonnaseisu kohta, tõestatakse algdokumentidega /sünni- ja abi-elutunnistus või nende ära kirjad/, kui perekonnaseisuametnikule need andmed tema juures olevatest isiku perekonnakirjadest ei selgu.⁵⁴

51. PSS § 38.

52. PSS juhtn. § 31.

53. PSS § 53 II lõige

54. PSS juhtn. § 32.

Leskedelt, kes teist või kolmandat korda abielluvad, nõuab perekonnaseisametnik vaeslastekohtu tunnistist selle kohta, et varanduslik vahekord laste ja lese vahel on lahendatud, et kindlaks teha, kas BES § 278 ette nähtud varanduse jaotus on teostatud. Lahutatutele sellist nõuet ei esitata.⁵⁵

Soovist abielluda kuulutab perekonnaseisametnik seinakuulutusega nähtaval kohal oma ja kohaliku valla- või linnavalitsuse ametruumides.⁵⁶ Kuulutus kinnitatakse perekonnaseisametniku allkirjaga ning pitsatiga. Kuulutuse väljapanemise aeg ning koht märgitakse teatelehel või abielluda soovijate kirjalikul teadaandel.⁵⁷

Juhtumil, kui abiellumise teadaanne tehakse perekonnaseisametnikule väljaspool poolte või ühe poole alalist elukohta, saadab perekonnaseisametnik kuulutuse ka vastavale perekonnaseisametnikule poolte alalise elukoha järgi väljapanemiseks ja temale teatamiseks väljapanemise ajast ning tõstetud vaidlustest. Kuulutus võib ära jääda, kui abielu sõlmimine on kiiresti tarvilik, kas ühe abielluja raske elukardetava haiguse, kiire kauemaks ajaks ärasõidu jne. tõttu ja kui pooled on esitanud tarvilikud tõendid, et ei ole takistusi abiellumiseks.⁵⁸

55. Siseministeeriumi administratiivosa-
konna ringkirjad kõigile perekonna-
seisametnikele 15. sept. 1927. nr.30
ja 7. nov. 1928. nr. 3030.

56. PSS § 39.

57. PSS juhtn. § 33.

58. PSS § 39.

Abielu vastu võib tõsta vaidlust 14 päeva jooksul abielu - seaduse § 2 kuni § 9 ette nähtud põhjustel. Abielu seaduse § 2 kuni § 9 on toodud abiellu astumise üldised eeltingimused:

§ 2. Abiellu astuda võivad meesterahvad, kes 18 ja naisterahvad, kes 16 aastat vanaks on saanud.

§ 3. Abielu on keelatud: alanevate ja ülenevate sugulaste vahel, täis- ja poolvendade ning õdede vahel, onu ja tema venna- või õetütre vahel, tädri ja tema venna- või õepoja vahel - vaatamata sellele, kas see sugulus on tekkinud abielust või väljaspool abielu: samuti ka võõrasisa ning tütre ning võõrasema ja poja vahel.

§ 4. Abiellu astuda ei või:

- 1) parandamatud vaimuhaiged.
- 2) langetõbised raskel kujul.
- 3) üldise isikud, kes oma teo iseloomust või tähendusest ei suuda aru saada või oma tegevust juhtida.

4) pidalitõbised ja

5) suguhaiged haiguse nakkavuse ajajärgul.

§ 5. Keegi ei või uude abiellu astuda enne, kui tema senine abielu ei ole lõppenud abikaasa surma tõttu või seadusjärgustunud kohtuotsuse läbi.

§ 6. Keelatud on abielu adoptiiv- vanema te ja laste vahel niikaua kui kestab adoptsoon.

§ 7. Lesk või lahutatud naine ei või uude abiellu astuda enne, kui vana abielu lõppemisest on 10 kuud mööda läinud.

Märkus: Enne seda tähtaega lubatakse nendele abiellu astada:

a/ kui nad sünnitavad enne seda tähtaega;
 b/ kui nad mitte varem kui nelja kuu pärast peale eelmise abielu lõppu ette nähtavad riigi- või omavalitsuse teenistuses oleva arsti tunnistuse selle kohta, et nad ei ole raskejalgsed.

d/ kui uuesti abiellu astuvad üksteisega eelmisest abielust lahutatud abikaasad.

§ 8. Vanemate võimu all olevad alaealised lapsed ei või abiellu astuda vanemate nõusoluta. On üks vanematest teadmata äraolekul, on ta ilma vanemate õigusteta, on ta mõistuse kaotanud või üldse seesuguses olekus, kus ta oma tahtmist ei saa avaldada, siis jätkub ühe vanema nõusolust. Keelduvad vanemad või üks neist oma nõusolekust ilma mõjuva põhjusega, siis võib alaealise kaebuse peale loa anda abiellu astumiseks vastav kohus.

§ 9. Eestkoste all olev alaealine ei või ilma eestkostja nõusolekuta abiellu astuda. Eestkostja võib aga loa andmisest keelduda ainult siis, kui isik, kellega ta eestkoste-alune soovib abielluda - on mõistetud kinnipidamisele vangimajas varguse, kelmuse, võõra vara omastamise või raiskamise eest või mõnele raskemale karistusele; on andunud joomahimule, kõlvaltule elule, pillamisele või muile jämedaile pahedele; kui abiellu astuda tahtjate vahel on liiga suur vahe vanaduse suhtes. Keeldumise puhul ilma mõjuva põhju-

Et hoid. arv. Tark.

seta võib alaealise kaebuse puhul loa anda abiellumiseks vastav kohus.

Eestkostja või tema lapsed võivad abiellu astuda isikutega, kes ta eestkostmise all on ainult vastava kohtu loaga.

Abielu võib registreerida kuue kuu jooksul pärast kuulutuse lõpptähtaja möödumist.⁵⁹ Kui kuulutus on pandud välja mitmes kohas ja mitmel ajal, loetakse kuulutuse lõputähtaega sellest päevast, kus see tähtaeg viimsena möödus.⁶⁰ Abielu sõlmimise vastu tõstetud vaidlused avaldab perekonnaseisusametnik seitsme päeva jooksul pooltele, nendele ette pannes vastu seletusi anda.⁶¹ Vaidlused ja vastuseletused antakse perekonnaseisusametnikule kirjalikult või suusõnaliselt, Suusõnalised avaldused kannab perekonnaseisusametnik erilehele, millele vaidlust tõstja või selletustandja alla kirjutab.⁶² Läbi vaadates vaidlused ja vastuseletused ning pooltelt esitatud muud kirjalikud tõendid ja ära kuulates kaasatoodud tunnistajad, otsustab perekonnaseisusametnik, kas võib sõlmida kavatsetava abielu, tehes vastava protokolliga protokolliraamatus, milles märgitakse esitatud tõendid.⁶³

-
59.	PSS	§ 40.
60.	PSS	juhtn. § 37.
61.	PSS	juhtn. § 34.
62.	PSS	juhtn. § 35.
63.	PSS	§ 40; § 11 ja
	PSS	juhtn. § 36.

Leiab perekonnaseisametnik takistusi abielu registreerimiseks, teeb ta eitava otsuse ära tähendades põhjused, mis takistavad abielu registreerimist. Poolte nõudmisel antakse neile ärakiri perekonnaseisumetniku sellekohasest otsusest.⁶⁴

Eitava otsuse peale võivad pooled, so. abiellu astuda soovijad kaevata administratiivkohtu korras kohalikule jaoskonnakohtunikule, kes on tehi omane abielude registreerimata jätmise asjus. Eitava otsuse peale, mille on teinud diplomaatlik esindaja või ametkonsul, edasikaebust ei ole.⁶⁵

Kui pooled eitava otsuse peale ei soovi kaebust tõsta, või kui jaoskonnakohtunik on jätnud rahuldamata nende sellekohase palve, võivad nad igal ajal, kui eitavas otsuses tähendatud takistused nende poolt on kõrvaldatud, perekonnaseisumetnikule, diplomaatlikule esindajale või ametkonsulile avaldada palve, et endine abiellumise teadaanne abielu registreerimiseks uuesti läbivaadataks - kui vaidluste esitamiseks etteehähtud kuue kuuline tähtaeg veel ei ole möödunud. On see tähtaeg möödunud, võidakse abielu registreerida uue abiellumise teadaande põhjal harilikus korras.⁶⁶

Kui abielu registreerimiseks eelinimetatud takistused puuduvad, võib perekonnaseisumetnik asuda abielu registreerimisele.⁶⁷

-
64.	PSS	§ 41.
65.	PSS	§ 42.
66.	PSS	§ 43.
67.	PSS	§ 44.

vald) Selleks ilmuvad pooled perekonnaseisuatmetniku juure vähemalt kahe täisealise oma teo iseloomust ja tähendusest arusaaja tunnistajaga. On tunnistajad perekonnaseisuatmetnikule tundmatud, peavad nad oma isikut sellekohase tunnistusega tõestama.⁶⁸

Tunnistajate ülesandeks on oma allkirjadega abielu registreerimise aktis tõendada, et pooltel ei ole abiellumiseks seaduslikke takistusi.⁶⁹

Kui esitatud tunnistuste ja tunnistajate tõenduse põhjal selgub, et abiellumiseks takistavaid põhjusi ei ole, küsib perekonnaseisuatmetnik tunnistajate juuresolekul abiellujatelt: "Teie N.N. ja N.N. olete abiellumiseks soovi avaldanud. Kui Teie seda soovi siin kinnitate, siis kostke " ja ". Eelinimetatud talitused, niihästi pööramistes küsimustega tunnistajate kui ka abiellujate poole, sünnivad pidulikult tarviliku tõsiduse ning pühadusega. Perekonnaseisuatmetnik seisab püsti ühel pool lauda, abiellujad püsti teisel pool lauda.

Jaatava vastuse puhul lausub perekonnaseisuatmetnik: "Selle järgi asun abielu registreerimise akti kokkuseadmisele."⁷⁰

Abielu registrisse märgitakse: abielusõlmimise aasta, kuu ja päev; abiellujate perekonnanimed ja täielikud nimed (kui isikul on mitu nime, siis märgitakse kõik); sünniaasta, kuu, päev ja koht (linn,

68. PSS juhtn. § 38.

69. PSS juhtn. § 39 ja RT 1937 - 54.

70. PSS juhtn. § 40.

vald); perekondlikseis (kas vallaline, lesk või lahutatud); nende alaline elukoht abiellumiseni; kodakondsus kui isik on välismaalane; elukutseline tegevus; omavalitsus, kus peetakse abiellujate perekonnaregister; tunnistajate perekonnanimed, nimed ja nende alaline elukoht. Esitatud tunnistustest märgitakse abieluregistreerimise akti need, mis tõendavad, et abiellumiseks ei ole takistavaid põhjuso /näiteks: sünnitunnistused, alaealise abiellumiseks vanemate nõusolek, leskede ja lahutatud naiste abiellumiseks Abielu Seaduse § 7 ettenähtud tunnistused, kuulutuseta abielu registreerimiseks nõutud tunnistused, välisriigi esindaja tunnistus tema kodumaalase abiellumiseks jne./.

Abieluregistri lõpus märgitakse, kus ja kudas on kuulutatud sõlmitavast abielust abielluja alalise elukoha järgi, või vastav märkus, et abielu on sõlmitud kuulutamata.⁷¹

On akt valmis, loeb perekonnaseisusametnik selle tunnistajate juuresolekul ette abiellujatele. Pärast abiellujate nõusoleku avaldamist kirjutavad aktile alla abiellujad, tunnistajad ja perekonnaseisusametnik.⁷²

Kui alaealiste abiellumiseks ei ole esitatud vanemate või eestkostjate kirjalikku nõusolekut või kohtu sellekohast luba, peavad vanemad või eestkostjad oma nõusoleku avaldamiseks kirjutama aktile alla.⁷³

71. PSS § 44; PSS juhtn. § 41 ja RT - 1931. - 27.

72. PSS § 45.

73. PSS § 45 ja PSS juhtn. § 42.

Akti kinnitab oma allkirjaga perekonnaseisuametnik. Abielu loetakse sõlmituks abielu registreerimise akti allakirjutamisega.⁷⁴

Abielu registreerimine toimub perekonnaseisuametniku ametruumis. Väljaspool perekonnaseisuametniku ametruumi võidakse abielu registreerida ainult arsti poolt tõendatud raske elukardetava haiguse puhul.⁷⁵

Kui abiellujad soovivad laulatuda ka kiriklikult, võib kiriklikku toimingut ette võtta ainult pärast abielu registreerimist Perekonnaseisuseaduses ettenähtud korras.⁷⁶

Abielu registreerimise akti või selle ärakirja põhjal tehakse vastavad sissekanded ka perekonnaregistrisse. selles omavalitsuses, kus peetakse abiellujate perekonnakirju. Kui abiellujate perekonnakirju peetakse mitmes omavalitsuses, nõuab välja see omavalitsus, kus peetakse mehe perekonnakirju, omavalitsusest, kus peetakse naise perekonnakirju, naise perekonnakirjad ja avab tema jaoks oma perekonnaregistris uue erilehekülje.⁷⁷

Kui Eesti Vabariigi kodanik abiellub välisriigi kodakondsusse kuuluva naisisikuga, peavad abikaasad ise esitama perekonnaseisuametnikule naise perekonnaseisutunnistuse edasisaatmiseks, omavalitsusse, kus

74. PSS juhtn. § 42 ja RT 1937. - 54

75. PSS juhtn. § 40.

76. PSS juhtn. § 42 - märkus.

77. PSS § 46.

ta jaoks avatakse perekonnaregistris uus erilehekülg.

Eesti Vabariigi kodakondsusesse kuuluva naisisiku abiellumisel välismaalaseda suletakse vastavas perekonnaregistris temale avatud erilehekülg, kui ta Kodakondsuse Seaduses ettenähtud korras avaldab soovi Eesti kodakondsusest lahkumiseks. Kui sarnane abiellumine toimub Eestis, võib seda registreerida ainult omavalitsuse perekonnaseisumetnik.⁷⁸ Välismaalaseks tuleb lugeda ka kodakondsuseta isikut.⁷⁹

Välismaalased, kes soovivad Eestis abielluda, peavad perekonnaseisumetnikule esitama peale oma perekonnaseisutunnistuste ja tõenduste, mis tarvilikud Abielu Seaduse § 11 põhjal (Välismaalaste abielud, mis Eesti registreerimise asutustes sõlmitakse, peavad sisuliselt vastama mõlema abikaasa kodumaa materiaalseaduse, samuti ka Abielu Seaduse § 2 kuni § 5 nõuetele) veel nende kodumaa diplomaatliku või konsulaaresindaja tunnistuse selle kohta, et kavatsitava abielu sõlmimiseks ei ole takistusi nende isikute kodumaa seaduste järgi. On niisuguse tunnistuse muretsemine raske või võimatu, võidakse esitada ka muid usaldatavaid tõendeid.⁸⁰

Teatavasti lubab Perekonnaseisuseadus meie kodanikel välismaal abielusid registreerida meie

78. PSS § 48.

79. Siseministeeriumi administratiiv-osakonna ringkiri kõigile perekonnaseisumetnik - vaimulikele 7.okt. 1927. Nr. 1709.

80. PSS § 48.

diplomaatliku esindaja või ametkonsuli juures.⁸¹

Kuid nendes riikides, kus kohalikud seadused ei tunnusta abielusid, mis sõlmitud diplomaatlikkude esindajate ja ametkonsulite poolt (näiteks Saksamaal), meie diplomaatlikud esindajad ja ametkonsulid abielusid ei registreeri, et ära hoida asjatuid ja ebasoovitavaid sekeldusi välisriikide asutustega. Eesti Vabariigi kodanikele, kes soovivad abielluda välismaa perekonnaseisumuudete registreerimise asutustes, annab Tallinna Linna Perekonnaseisumamet vajaduse korral välja abiellumisevõime teatise, millega teendatakse, et neil ei ole kogutud andmete järgi takistusi abiellumiseks.⁸²

Surmade registreerimine.

Igast surmajuhtumist teatatakse kolme päeva jooksul kohalikule perekonnaseisumetnikule registreerimiseks.⁸³

Surmajuhtumist on kohustatud teatama esimeses järjekorras surma juures elutsevad täisealised või puudumisel oma teo iseloomust ja tähendusest arusaa-

81. PSS § 42.

82. Siseministeeriumi administratiiv-
osakonna ringkiri kõigile perekonna-
seisumetnikele 25. aprillist 1931.
Nr. 134.

83. PSS § 52.

vad alaealised perekonnaliikmed.⁸⁴

Perekonnaliikmete puudumisel, või kui neid kohal ei ole, teatavad surmajuhutumist perekonnaseisusametnikule korteri- või majaperemees, kus surnu elas; või selle asutuse /haigemaja, vaestemaja, varjupaiga, kasvatusmaja, vangimaja jne./ ülemus, kus isik suri.⁸⁵

Ei esita teadaande kohuslased surma-teadaannet seaduses ettenähtud tähtajal, võetakse nad vastutusele KRS § 396 põhjal.⁸⁶

Surma-teadaanne peab sisaldama surmaakti kokkuseadmiseks nõuetavaid andmeid surma-juhtumi enese, surma aja, koha ning surnu isiku kohta.⁸⁷

Arstlikekude surmatunnististe määruse järel⁸⁸ võivad perekonnaseisusametnikud linnades surnuid registreerida ainult arsti poolt selle määrusega ettekirjutatud vormi järgi väljaantud surmatunnististe põhjal. Maal surnute kohta ei ole see veel sunduslikuks tehtud, kuid ka siin tuleb arstlikku surmatunnistist nõuda järgmistel juhtudel:

1) Kui surm järgnes mehhaanilisele vägivallale, löögile, haavale, kukkumisele või peale mõnda teist selle taolist asjaolu.

84. PSS juhtn. § 43.

85. PSS § 53 ja PSS juhtn. § 43.

86. PSS juhtn. § 43.

87. PSS juhtn. § 44.

88. RT 1935. - 59, 550.

2) Kui surm järgnes mõne sugusele kahtlasele söögile või joogile või arstimisele iseäraliste nähtega, mis tekitavad kahtlust mürgistamises.

3) Kui surm järgnes kahjulikkude aurude, määrete, vannide jne. tarvitamisele;

4) Kui surnu leitakse kustki kas vägivalla tunnustega või ilma;

5) Kui näiliselt terve isik suri äkki teadmata põhjusel;

6) Kui on kahtlusi kunstlikus abordis;

7) Kui surm leidis aset ebaarstimise tagajärjel;

8) Kui leitakse kuski vastsündinud lapse surnult.⁸⁹

Soovitav on aga, et maal asuv perekonnaseisuametnik ka igal teisel juhtumil nõuaks esimeses järjekorras arstlikku surmatunnistist ning märgiks surmapõhjuse surmaakti selle alusel. Kui aga maal surma põhjuse märkimine sünnib ilma arstitunnistuse, teadaandja ülesandel, tuleb perekonnaseisuametnikul püüda küsimuste varal kätte saada võimalikult täpne surma põhjus ning seda registreerida nimetusega, mis vastaks rahvusvahelisele surmapõhjuste nomenklatuuris märgitud nimetusele.⁹⁰

On esitatud andmed küllaldased, seab perekonna-

89. Matmise Seadus § 3 RT 1935-62, nr. 570.

90. Siseministeeriumi Üldosakonna ringkiri kõigile perekonnaseisuametnikele 25. septembrist 1935. Nr. 203.

seisusametnik kokku surmaakti, kuhu märgitakse: surma juhtumi aasta, kuu ja päev; võimalikult täpne surma koht (vald, küla, talu, linn, uulits, maja; laeval Tallinna ja Helsingi vahel jne.); isiku perekonnanimi ja täielik nimi (abielus, lesk,- lahutatud naistel ka vallaspõlve perekonnanimi); kodakondsus, kui isik on välismaalane; vanus aastates või sünniaasta- ja kuu ja -päev; elukutseline tegevus; alaline elukont /linn, uulits, maja jne./; surmapõhjus arstistunnistuse või teadaandja teadaande põhjal; perekondlikseis /kas isik vallaline, abielus, lahutatud või lesk/; matmise koha nimetus, kuhu surnu maetakse; akti kokkuseadmise aasta, kuu ja päev; teadaandja sugulusaste või vahekord surnuga /isa; tädi; abikaas; majaperemees jne./ teadaandja perekonnanimi ja nimi ning alaline elukoht.⁹¹

Kui surmakoht, isiku alaline elukont ja teadaandja alaline elukoht kokku lähevad, märgitakse surmaakti ainult surmakoht; kui kokku lähevad ainult isiku alaline elukoht ja surmakoht, märgitakse surmaakti surmakoht ja teadaandja alaline elukoht.⁹²

Aktile kirjutab alla perekonnaseisusametnik ja surmajuhtumist teataja. Surmajuhtumist teataja allkiri aktile võib ära jääda, kui esitatakse arsti poolt väljaantud tunnistus.⁹³

91. PSS § 55 ja PSS juhtn. § 45.

92. PSS juhtn. 45 ja RT 1931 - 27.

93. PSS § 55.

Kui isiku surma aega või kohta ei ole võimalik kindlaks teha, tähendatakse registrisse tema leidmise aeg ja koht.⁹⁴

Surnukeha leidmisel teeb kohalik politsei asja kohta protokollid ja teatab sellest pärast surnu isiku kindlaks tegemist kohalikule perekonnaseisuametnikule registreerimiseks. Jäeb aga leitud surnu isik tundmatuks, seab perekonnaseisuametnik talle esitatud politsei protokollid ära kirja põhjal surmaregistris kokku vastava akti, kus suremise aja ja koha asemele tähendatakse leidmise aeg ja koht ning lähidalt muud protokollis tähendatud andmed. /surnu sugu; eritunnused, kui need olemas; kindlate andmete puudusel arvatav vanus; surma põhjus ja surma aeg/. Tähestikus ja akti äärel tähendatakse perekonnanime asemele "tundmatu surnu".⁹⁵

Tuleb pärast registreerimist tundmatu surnu isik avalikuks, teeb perekonnaseisuametnik esitatud andmete põhjal üldkorras uue täiendava akti.⁹⁶

Surnultsündinud lapsed registreeritakse surmaregistris ainult perekonnanimega, märkides akti surnultsündimise aeg ja koht, lapse sugu, vanemate nimed ja perekonnanimed ja vanuse lahtrisse kandmise aeg.

Lahtrid "elukutseline tegevus", "alaline elukoht" ja "perekondlikseis" jäävad täitmata, soovi-

94. PSS juhtn. § 46.

95. PSS § 54, § 55 ja PSS juhtn. § 47, § 49.

96. PSS juhtn. § 50.

korral võib nendesse märkida vastavad andmed vanemate kohta, tähendades kelle kohta käivad need andmed. Surnultsünni põhjus märgitakse ainult siis, kui sünnitaja sai asjatundlikku abi, muil juhtumitel märgitakse põhjusena "tundmatu",⁹⁷

Surnultsündinud lapseks ei loeta loodet, mis on heidetud välja enne kuuekuulist kandmist.

Enne surmajuhtumi registreerimist ei või surnukeha matta.⁹⁸

Kohtuotsusega surnuks tunnistatud isiku surm registreeritakse vastava perekonnaregistris kohtu poolt saadetud ärakirja põhjal seadusjõustunud kohtuotsusest. Ilmub surnukstunnistatud isik tagasi, võidakse surnukstunnistamise kohta tehtud märkus maha kustutada vastava kohtuotsuse põhjal.⁹⁹

Eesti Vabariigi kodanikkude kohta, kes välismaal surnud, kogub teateid ja teeb sellekohase akti meie kohalik diplomaatlik esindaja või ametkonsul.¹⁰⁰

Perekonnaseisuametni, diplomaatlik esindaja või ametkonsul saadab akri ärakirja registreerimiseks sinna omavalitsusse, kus surnud isiku kohta peetakse perekonnakirju.¹⁰¹

Välismaalaste kohta, kes surnud Eestis, teeb sellekohase akti kohalik perekonnaseisuametnik ja

97.	PSS	juhtn.	§ 51 ja RT 1931 - 27.
98.	PSS	juhtn.	§ 52.
99.	PSS	§	56.
100.	PSS	§	57.
101.	PSS	§	58.

saadab akti ära kirja välisministeeriumile. Vastastikkuse olemasolul saadetakse ära kiri edasi vastava riigi diplomaatlikule või konsulaaresindajale ühes andmetega matmise koha üle, kui surnu on Eestis maetud.¹⁰²

Surnu ümbermatmisest teatab vastavale omavalitsusele märkimiseks see võim, kellest oleneb sellekohase loa andmine.¹⁰³

Abielude maksvusetuks tunnistamise ja lahutamise registreerimine.

Abielu maksvusetuks, kehtetuks tunnistamine registreeritakse vastavas omavalitsuses kohtu-otsuste ära kirjade või sellekohaste dokumentide põhjal¹⁰⁴ perekonnaregistri märkuste lahtrisse kandmisega.¹⁰⁵

Eesti kodanike abielude maksvusetuks tunnistamine ja lahutamine, mis on toimunud välismaal, registreeritakse meil vastavates omavalitsustes siis, kui see on toimunud kohal maksva seadusliku korrajärele ja kui seesugune maksvusetuks tunnistamine või lahutamine sündis ühel neist põhjustest, mis on ettenähtud Abielu Seaduses abielu maksvusetuks tunnistamise või lahutamise kohta.¹⁰⁶

-
102.	PSS	§ 59.
103.	PSS	§ 60.
104.	PSS	§ 49.
105.	PSS	juhtn. § 67.
106.	PSS	§ 50 ja Abielu Seadus § 34.

Välismaal vastastikkusel kokkuleppel toimunud lahutuse registreerimiseks Eestis on tarvilik, et mõlemad lahutatud abikaasad lahutuse registreerimise palves kinnitaksid, et abielu lahutamise põhjuseks oli just nende omavaheline kokkulepe.¹⁰⁷

Kui Eesti kodaniku abielu on välismaal lahutatud või maksvusetuks tunnistatud, otsustab perekonnaseisusametnik igal üksikul juhtumil temale esitatud dokumentide põhjal, kas abielu lahutamist või maksvusetuks tunnistamist perekonnaregistrisse kanda või mitte.

Oma otsuse kirjutab perekonnaseisusametnik protokolliraamatusse ära tähendades dokumente, mis temale registreerimiseks esitatud.¹⁰⁸

Oma otsusest annab perekonnaseisusametnik kirjalikult ja eitava otsuse peale ka motiveeritult teada pooltele, kes võivad eitava otsuse peale edasi kaevata administratiivkohtu korras jaoskonnakohtunikule või pärast otsuse tähendatud puuduste kõrvaldamist uuesti paluda registreerimist.¹⁰⁹

107. Abielu Seaduse § 31 märkus.

110. PSS juhtn. § 68.

111. PSS § 51.

112. PSS § 173.

113. PSS juhtn. § 68.

Nimede muutmise registreerimine.

Seaduslikus korras toimunud nimede muutmised (seadustamine, adopteerimine, perekonnanimede muutmise või võtmine, abiellumine, abielu lahutamine ja maksvusetuks tunnistamine) registreeritakse vastavates omavalitsuste perekonnakirjades sellekohaste dokumentide põhjal.¹¹⁰

Adopteerimine, perekonna nimede muutmise ja võtmine, abielu lahutamine ja maksvusetuks tunnistamine registreeritakse perekonnaregistri märkuste lahtris, kuna abielu kantakse sisse perekonnaregistri sellekohasesse lahtrisse.¹¹¹

Kui väljaspool abielu sündinud laps tema vanemate pärastise abiellumisega on seadustatud,¹¹² tähendatakse perekonnaregistri vastavas lahtris ka isiku isa kohta nõuetavad andmed. Kui eelinimetatud juhtumisel muutub isiku senine perekonnanimi, mis on sissekantud perekonnaregistrisse, pannakse endine perekonnanimi sulgudesse ja kirjutatakse juure uus seaduslik perekonnanimi.¹¹³

1100	PSS	\$ 61.
111.	PSS	juhtn. \$ 67.
112.	BES	\$ 173.
113.	PSS	juhtn. \$ 69.

Perekonnakirjade pidamine ja perekonnaregister. Aktideregister.

Igas omavalitsuse üksuses peetakse peale aktiraamatute sündide, abielude, ning surmade registreerimiseks ja protokolliraamatus veel üht perekonnaregistri raamatut.¹¹⁴

Perekonnaregistrisse tähendatakse kõik isiku perekonnaseisumuuted sünnist surmani kronoloogilises järjekorras vastavate aktide, protokollide ja tunnistuste põhjal.¹¹⁵

Pärast perekonnaseisumuudete registreerimist teeb omavalitsuse perekonnaseisumetnik aktide põhjal vastavad kanded perekonnaregistrisse, Juhtumil, kui perekonnaregistrit peetakse teises omavalitsuses või registreerimist on toimetanud perekonnaseisumetnik - vaimulik, saadetakse seitsme päeva jooksul täpne ära kiri aktist vastavasse omavalitsusse kandmiseks perekonnaregistrisse.¹¹⁶

Pärast akti registreerimist perekonnaregistris teatatakse sellest perekonnaseisumetnikule, kes akti ära kirja saatis, märkimiseks aktiraamatutesse.¹¹⁷

Perekonnaregistris isikule avatud erileheküljel registreeritakse aktide või nende ära kirjade põhjalisiku nimelahtris: isiku perekonnaseis ja täielik

-
114.	PSS	§ 11 ja PSS juhtn. § 61.
115.	PSS	§ 2.
116.	PSS	§ 21.
117.	PSS	§ 25.

nimi (kui isikul on mitu nime, siis kantakse need kõik perekonnaregistrisse), vanemate perekonnanimed (emal ka tema vallaspõlve perekonnanimi), nimed, sünniaeg ning koht (vald, linn jne.).

Sünnilahtris märgitakse: isiku sünnikuu, -päev, -aasta ja -koht. Kui sünnikoht on lahkuminev tema alalisest elukohast, märgitakse samas lahtris ka tema alaline elukoht vanemate järgi.

Abiellumise lahtris märgitakse: isiku abiellumise päev, kuu ja aasta ning koha nimetus, kus abi-elu registreeritud, samas lahtris märgitakse ka isiku alaline elukoht. Abiellub isik mitu korda, märgitakse samad andmed abiellumise järjekorras perekonnaregistri abiellumise lahtris, abikaasa kohta märgitakse tema perekonnanimi (naisabikaasa kohta ka kõik tema endised perekonnanimed), kaksiknime nimi, sünniaasta, -kuu, -päev ja -koht.

Surma lahtris märgitakse: isiku surma või surnukeha leidmise koht ja matmise koht, kuhu surnu maetud, kui isiku alaline elukoht on lahkuminev surmakohast, märgitakse ära ka tema alaline elukoht.¹¹⁸

Kui perekonnaregistri sünnilahtris märgitakse isiku leidmise aeg ja koht, surma lahtris isiku surnukeha leidmise aeg ning koht, siis täiendatakse lahtri pealkirja sõnaga "leid".¹¹⁹

118. PSS juhtn. § 62 ja RT 1931.-27.

119. PSS juhtn. § 63.

Peale isiku kohta nõuetavate andmete märgitakse sündimiste järjekorras perekonnaregistri samal leheküljel tema seaduslikus abielus, naisel ka väljaspool abielu, sündinud lapsed. Isiku nime lahtris, selleks märgitud kohal, tähendatakse lapse sugu ja nimi (tütar Ida, poeg Joosep jne.), sündimise lahtris - sündimise kuu, päev ja aasta ning sünnikoht.

Kui isik on mitu korda abiellunud, tehakse vastav märkus mitmendast abielust on lapsed.¹²⁰

Märkuste lahtris tähendatakse perekonnaregistri köide ja number, millisele erileheküljele on vastav kanne tehtud. Surnultsündinute kohta tähendatakse vanemate erileheküljele ainult lapse sugu (tütar, poeg), ning surmalahtrisse tema surma resp. sünni aeg ning koht.¹²¹

Kõik perekonnaregistris täiendavate aktide või kohtuotsuste põhjal tehtavad parandused kantakse perekonnaregistri märkuste lahtri, Parandus kantakse registrisse lühidalt täiendava akti või kohtuotsuse ära kirja põhjal vastavas aktiraamatus tehtud paranduse või tähendatud akti või paranduse ära kirja põhjal.¹²²

Perekonnaregistris peetakse köidetud raamatutena, mis lehtede kaupa on nummerdatud ning köita lastud Siseministeeriumi poolt.¹²³

120.	PSS	juhtn.	§ 64.
121.	PSS	juhtn.	§ 65.
122.	PSS	juhtn.	§ 55; § 55; § 58 ja
	PSS	§	21.
123.	PSS	§	16.

Registri tähestikku peetakse kaardisüsteemi järgi.¹²⁴

Perekonnaregistritähestiku kaardil märgitakse isiku perekonnanimi ja täielik nimi, kelle kohta perekonnakirju peetakse, perekonnaregistri kõite number ja lehekülg ning omavalitsuse nimetus, kus perekonnaregistrit peetakse. Märkuse all tähendatakse isiku perekonnakirjade pidamise lõpetamine või sulgemine surma, üleviimise ja kodakondsusest lahkumise puhul.^{125.}

Tarvitavad perekonnaregistrisse sissekantavad andmed rohkem ruumi, kui see perekonnaregistri leheküljel on ettenähtud, tõmmatakse lisaread, kui see kronoloogilist järjekorda ei sega, vastasel korral avatakse täiendav lehekülg, kui järg esimesele leheküljele.¹²⁶

Kui mõne Eesti Vabariigi kodaniku seniste perekonnaseisumuudete kohta puuduvad vastavad sissekanded omavalitsustes, siis sünnib selle kodaniku perekonnakirjade sisseseadmine selleks esitatud tarvilikkude perekonnaseisu tõendavate dokumentide põhjal. Nendeks perekonnaseisu tõendavateks dokumentideks on väljavõtted nende asutuste ja isikute juures peetavaist raamatuid, kes kehtiva perekonnaseisuseaduse jõus-

-
124. PSS § 17.
 125. PSS juhtn. § 70.
 126. PSS juhtn. § 71.

tumiseni, so. kuni 1. juulini 1926. - perekonnaseisumuuteid registreerisid või perekonnaseisuraamatuid hoidsid.¹²⁷

Üldreeglina avatakse kodanikele perekonnaregistris erilehekülg kogudustes kuni 1. juulini 1926. peetud meetrika raamatute väljavõtete või nende raamatute alusel antud sünni-, abielu- ja surmatunnistuste alusel.¹²⁸

Dokumentide puudusel võidakse tõestada tarvilikke andmeid vähemalt kahe usaldusväärse tunnistajaga. Perekonnaseisusametnik seab kokku esitatud dokumentide, avaldaja öeldiste ja tunnistajate tõenduste põhjal protokollile, kuhu tähendatakse kõnesoleva isiku:

- a) täielik nimi ning perekonnanimi, sünniaeg, ja -koht;
- b) vallaspõlv, olnud või olev abielu;
- c) kui lapsed olemas, siis nende nimed, sünniajad, ja kohad, samuti nende surmad;
- d) vanemate nimed ja kindlaks tegemise võimaluse korral nende sünniaeg ja koht abiellumise aeg, kui surnud, siis surmaaeg.

Protokollile kirjutavad alla avaldaja, tunnistajad ja perekonnaseisusametnik.¹²⁹

127. PSS § 6.

128. Siseministeeriumi Üldosakonna ringkiri kõigile perekonnaseisusametnikele 15. märtsist 1938. Nr. 828.

129. PSS § 6.

Nimetatud protokollil koostamisel võib perekonnaseisuatmetnik kodaniku perekonnaseisu kindlakstegeviseks arvestada ka sõjaväe, kooli, politsei, valla-avalitsuse tunnistusi ja teisi dokumente, mis ise-iseisvalt ei või olla aluseks perekonnakirjade avamisel, kui need dokumendid perekonnaseisuatmetnikule näivad usaldusväärseina.¹³⁰

Koostatud protokollil põhjal tehakse vastavad sissekanded perekonnaregistrisse, või saadetakse protokoll ühes esitatud tunnistustega kodaniku alalise elukoha omavalitsusse.¹³¹

Eesti Vabariigi kodakondsusest lahkumisel ning perekonnakirjade üleviimisel teise omavalitsusse suletakse perekonnaregistris vastav erilehekülj.¹³²

Perekonnaregistrilehekülje sulgemisel perekonnakirjade üleviimise puhul teise omavalitsusse, saadab perekonnaseisuatmetnik edasi kõik temale isiku perekonnakirjade pidamiseks saadetud aktide ja nende paranduste ära kirjad, samuti ära kirjad tema poolt tehtud registreerimise aktidest ning kõik muud dokumendid, mille põhjal perekonnaregistri märkuste lahtris sissekanded tehtud - kogu perekonnaregistri juure kuuluva lisatoimiku.¹³³

130. Siseministeeriumi Üldosakonna ringkiri kõigile perekonnaseisuatmetnikule 14. sept. 1935. Nr. 1731.-

131. PSS § 6.

132. PSS § 1 II lõige, § 46; § 37.

133. PSS juhtn. § 73.

Kui tarvitusel olev perekonnaregistri raamat täis, tehakse perekonnaregistri valgele lõpulehele sellekohane märkus, ära tähendades seda perekonnaregistri köidet, milles täissaanud perekonnaregistri raamatu järg.¹³⁴

Perekonnaregistri asemele peavad perekonnaseisumetnikud - vaimulikud aktideregistrit, Aktideregistri vorm ning pidamise kord on täiesti analoogilised perekonnaregistri pidamise vormi ning korraga. Erinevus seisneb vaid selles, et aktideregistris avab perekonnaseisumetnik - vaimulik erilehekülje ainult nende isikute (so. Eesti Vabariigi kodanike) kohta, kelle sünd on tema juures registreeritud.¹³⁵

Kui järgmised perekonnaseisumuudet mitte sama perekonnaseisumetnik - vaimulik, vaid mõne teise sama usu ametnik - vaimuliku juures registreeritakse, siis teadustab viimane perekonnaseisumuudetest vastava usuihingu liidu poolt kehtima pandud korras sellele ametnik - vaimulikule, kus tähendatud isiku sünd on aktideregistrisse sisse kantud.¹³⁶

-
134. PSS juhtn. § 74.
 135. PSS § 11, § 16. § 19.
 136. PSS juhtn. § 75, § 76.

Perekonnaregistri tähtsus ja riikide-
vaheline perekonnaseisudokumentide vahetus.

Teatavasti evib perekonnaregister perekonnaseisuarvestuse süsteemis pearaamatu tähtsuse, Kõik eriaegadel ning erikohis toimunud perekonnaseisumuuted, nagu näiteks isiku sünd, tema teisel abiellumine ja omakorda kolmandas kohas toimunud lahutus - kantakse tollesse pearaamatusse, perekonnaregistrisse. Süsteemi täielikul läbiviimisel nähtub ühest algkandest kõik see, mis on seoses kodaniku perekonnaseisuga. Tuleb märkida tähelepanu-väärivana perekonnaregistri pidamisel hoolsust, mida nõuab iga tehtud sissekanne: juurekantavaid perekonnaseisumuuteid peab võrdlema registris juba olemasolevatega, tuleb teha kindlaks seaduspärane vahekord olemasolevate perekonnaõiguslike suhete ning juuretuleva asjaolu vahel. Nii ei ole võimalik perekonnaregistrisse kanda sisse uut abielu, kui sealt nähtub, et nimetatud isik on juba abielus. Sellise kontrolliga on saavutatud kindlaim vahend bigaamia vältimiseks. Ei saa ka vastsündinut tunnustada abieluliseks, kui perekonnaregister näitab, et ta on vallaslaps. Perekonnaregister on vahendiks, mis üle aastakümnete annab kindla vastuse päritolu, perekonnaõiguslike ning suguluslike vahekordade kohta. Kuni 1. juulini 1926. kehtinud korra järele oli vaja perekonnaseisu tuvastamiseks hulgaliselt dokumente, kuna puudus üldregister. See tunnistuste mitmus tingis aga ka nende pahatihti esilduva sisulise

vastukälvuse. Dokumentide tööle mittevastavust aga järelaegselt tõestada on väga raske ning sageli võimatu.

Silmaspidades perekonnaregistri tähtsust ja temal täita olevaid ülesandeid tuleb huvide-ringi tõmmata ka oma kodanikud välismaal. Kodaniku iga perekonnaseisumuutega võib tekkida uus õigussuhe kodaniku ja perekonna, kodaniku ja kaaskodanike, kodaniku ja riigi vahel. Et riik võimalikult kiiresti ülevaate toimunust ning toimuvast saaks, selleks on vajalik riikidevaheline koostöö perekonnaseisudokumentide vahetuse alal. Juba möödunud sajandil, kui perekonnaseisuarvestus Euroopa riikides veel praegusel kujul organiseeritud polnud ja üleminek kiriklikult arvestussüsteemilt kodanikule täielikult pölnud teostunud, leppisid mitmed riigid omavahel kokku vastastikkuseks reeglipärasaks sünni-, surma-, ning abielutunnistuste vahetamiseks. Nagu läbirääkimiste protokollidest nähtub, oldi juba siis veendunud, et täielik raamatupidamine ainult sel teel võimalik on. Puudus aga üldine rahvusvaheline kokkulepe ning põhjalik koostöö perekonnaseisuatmetnikkude vahel selliseks dokumentide vahetamiseks, kuna seda ala korraldavad seadused ning määrused ja õpetlaste vaated teineteisest tunduvalt erinesid. Hoolimata sellest sõlmiti aegajalt sellesuunalisi riikidevahelisi leppeid.¹³⁷

137. Internationales und ausländisches Personenrecht. Berichte der Wissenschaftlichen Gesellschaft für Personenstands und Sippenwesen. Berlin 1938. Alfred Metzner Verlag lk. 310-326.

Nii toimub meil Eestis vastastikkuse alusel sünni-, abielu ja surmaaktide ära kirjade vahetus Rootsi, Poola ja Türgiga. Rootsis kehtivate määruste järgi on Rootsi perekonnaseisuametnikud kohustatud saatma Statistika keskbüroole Stockholmis perekonnaseisuaktid või väljavõtted registrist Eesti kodanike sündimise, abiellumise ja surmajuhtumiste kohta. Need aktid või väljavõtted saadetakse Rootsi Statistika keskbüroo poolt Eesti konsulaadile Stockholmis. Nendel asjaoludel palus Rootsi Saatkond kehtima panna vastastikkust sel alal. Seepeale tegi Siseministeerium meie perekonnaseisuametnikele kohuseks Rootsi kodanike kohta käivate sünni-, abielu- ja surmaaktide ära kirjad saata Välisministeeriumile edasisaatmiseks Rootsi vastavatele asutustele.¹³⁸

Samuti on otsustatud Angoora /Türgi/ ja Poola välisministeeriumite ettepanekul vastastikkuse alusel teatada nende riikide kodanike perekonnaseisumuudetest.¹³⁹

-
138. Siseministeeriumi administratiivosa-konna ringkiri kõigile perekonnaseisu-ametnikele 15. apr. 1929. Nr. 300.
139. Siseministeeriumi administratiivosa-konna ringkiri kõigile perekonnaseisu-ametnikele 30. dets. 1930. Nr. 1422 ja Siseministeeriumi Üldosakonna ringkiri kõigile perekonnaseisuametnikele 13. jaan. 1936. Nr. 376.

Perekonnaseisudokumentide vahetuse reguleerimise küsimus on rahvusvahelises elus praegu akuutselt päevakorras. 1926. aastal asutati Berliinis rahvusvaheline perekonnaseisuametnikkude ühing, kes seadis oma üheks sihiks nimetatud dokumentide vahetuse hõlbustamise. Tahetakse asutada samme selleks, et vältida konsulaar-esinduste vahendust ja luua vahetu kontakt vastavate erimaade perekonnaseisumuuteid registreerivate asutuste vahel.¹⁴⁰

Eesti ei saanud aga kuni käesoleva ajani liituda mainitud rahvusvahelise koondisega, kuna meil puudus perekonnaseisuametnike omavaheline liit. Kuid otsusega 16. märtsist 1939. kinnitas Siseminister "Eesti Perekonnaseisuametnike Ühingu" põhikirja.¹⁴¹ ja oma asutamiskoosolekul 28. märtsil 1939. otsustati astuda kiiremas korras samme Rahvusvahelise Perekonnaseisuametnike Ühinguga liitumiseks, et olla abiks nimetatud organisatsioonide poolt püstitatud ühiste sihtide taotlemisel.

140. Internationales und ausländisches Personenrecht Berlin 1938. Alfred Metzner Verlag. lk. 310 - 326.

141. Kantud Siseministeeriumi Üldosakonna ühingute, seltside ja nende liitude registrisse Nr. 5992. all.